

วารสาร "มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์"

ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 ธันวาคม 2522

ulty"

n Co.,

ington

, 332 p.

ทัศนะบางประการ เกี่ยวกับระเบียบวิธีและ กลวิธีสอนภาษาอังกฤษ ในยุคปัจจุบัน

สนั่น ศรีจักร์

ในการสอนภาษาต่างประเทศแต่ละวิธีนั้นเราจำเป็นต้องเข้าใจเสียก่อนว่า "ภาษา
คืออะไร" และมีระบบอย่างไรบ้าง บทความนี้มุ่งที่จะให้ท่านผู้อ่านได้ทราบว่า ในการบัญญัติ
ระเบียบวิธีสอนออกมาเป็นวิธีที่เรียกชื่อต่าง ๆ กันหลาย ๆ แบบนั้นมักอิงความจริงที่ว่า เราจะ
สอนภาษาในแง่ใด ทั้งนี้ เช่น หากเราถือว่า "ภาษาเป็นเรื่องของไวยากรณ์" ก็ใช้วิธีสอนแบบ
ไวยากรณ์-แปล (Grammar-Translation หรือ Classical Method) หรือถ้าหากเรามองภาษา
ไว้โดยมองการประพฤติปฏิบัติเป็นกิจนิस्तัยก็มักจะใช้วิธีสอนที่เรียกว่า Audio-Lingual หรือ
Oral Approach มาใช้ เป็นต้น

หมายของศัพท์ได้รวดเร็วขึ้น นอกจากนั้นแล้วก็มีอีกอย่างหนึ่งว่า หากมีเวลาจำกัดควรสอนให้
 นักเรียนคุ้นเคยกับ โครงสร้างพื้นฐาน ในทางไวยากรณ์ของภาษาต่างประเทศที่ผู้เรียนเรียนด้วย
 ผู้เขียนคิดว่า การสอนให้ผู้เรียนมีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศได้เป็นอย่างดีนั้น ไม่ควรจะยึด
 หลักการสอนแบบปากเปล่า โดยอิงหลักการทางภาษาศาสตร์ (Audio-Lingual Method) แต่
 อย่างเดียวควรมุ่งให้ผู้เรียนได้คุ้นเคยกับ โครงสร้างพื้นฐาน ในทางไวยากรณ์ของภาษาที่สอนนั้นด้วย
 และผู้เขียนใคร่เสนอแนะต่อไปอีกประเด็นหนึ่งว่า การสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องโครงสร้าง
 พื้นฐานของภาษาที่สองเป็นอย่างดีในระยะแรก ๆ ในการเรียนภาษาต่างประเทศนั้นเป็นการ
 วางรากฐานที่มั่นคงให้แก่ผู้เรียน

ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่า วิธีสอนแบบ Eclectic นั้นยึดถือเอาแนวรับวิธีสอนแบบเดิม
 ทุกวิธีเสมอ ด้วยเห็นว่าวิธีสอนบางวิธียังมีคุณค่าต่อการที่จะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการ
 เรียนภาษาต่างประเทศอยู่ และในขณะที่เราเกิดความไม่มั่นใจว่า วิธีใดจะดีกว่าวิธีใดในขณะนั้นนั้น
 ก็ขอให้ผู้อ่านได้พิจารณาพิจารณาแต่ละวิธีนั้นไปพลาง ๆ เสียก่อน หากเห็นว่าวิธีใดเป็นวิธีที่ทำให้
 สภาพการเรียนและการสอนภาษาต่างประเทศประสบผลสำเร็จ ก็ควรเลือกใช้และยึดถือวิธีนั้น

การเปรียบภาษาเสมือนหนึ่งเป็นเรื่องพฤติกรรมของมนุษย์อย่างหนึ่งนั้น ดูเหมือนว่ามี
 มติหรือผลสำคัญต่อวิธีสอนภาษาต่างประเทศเสมอมา นับเป็นเวลาร่วม ๓๐ กว่าปีแล้ว ที่ถือว่า
 การเรียนภาษาต่างประเทศที่ได้ผลนั้นจะต้องเน้นถึงการที่ผู้เรียนได้ใช้ภาษาที่เรียนจนเกิดเป็นนิสัย
 เช่น กัด ฟุด และเขียนเป็นภาษานั้น ๆ โดยอัตโนมัติ ครุส่วนมากในปัจจุบันนี้นิยมใช้หลัก
 ปรวิญญาแนวนี้มาก เพราะจะเห็นได้จากที่ว่าจะนำเอาวิธีการสอนแบบ Aural/Oral Approach และ
 Audio-Lingual Method มาใช้ และเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่มีกำเนิดมาจากการมองภาษาใน
 แง่ของการปฏิบัติจนเป็นนิสัยที่ครุส่วนมากนิยมใช้กัน ได้แก่ การสอนแบบเลียนและจำ การฝึก
 กระสวนประโยคต่าง ๆ การฝึกโดยใช้ตารางเทียบแทน และการฝึกในห้องปฏิบัติการภาษา เป็นต้น

อีกทัศนะหนึ่ง จะมองภาษาในแง่ของพฤติกรรม ที่ประพฤติกและปฏิบัติจนเป็นกิจ
 นิสัย การมองภาษาตามทัศนะนี้มีอิทธิพลในการกำหนดแนวทางการสอนภาษาต่างประเทศในระยะ
 เวลา ๓๐ ปีที่ผ่านมาเป็นอันดับแรก การสอนภาษาต่างประเทศตามแนวคิดนี้ จะเน้นหลักความ
 จริงอย่างหนึ่งว่า "การเรียนภาษาต่างประเทศคือการสร้างนิสัยในการพูดระบบใหม่ที่สลับซับซ้อน"
 และผลสะท้อนจากความจริงดังกล่าว ทำให้ครุผู้สอนภาษาต่างประเทศทั่วโลกนิยมใช้วิธีสอนแบบ
 Aural/Oral Approach และวิธีสอนแบบ Audio-Lingual Method เป็นแนวกันอย่างแพร่หลาย

วิธีสอนวิธีใดที่จะทำให้ผู้เรียนพูดภาษาที่เรียนได้อย่างอัตโนมัติ อาทิเช่น ระเบียบวิธีสอนแบบ "เลียนและจำ" (Mim-Mem Method) หรือวิธีสอนให้ผู้เริ่มเรียนได้มีโอกาสฝึกกระสวนภาษา โดยปากเปล่า อาจเป็นการฝึกโดยอาศัยตารางเทียบแทน หรือฝึกในห้องปฏิบัติการทางภาษา และอื่น ๆ นั้นล้วนแล้วแต่เป็นผลสะท้อนของการมองภาษาในแง่ของพฤติกรรมที่เป็นกิจนิสัยทั้งสิ้น

วิธีสอนแบบ Audio-Lingual Method ได้รับความนิยมสุดยอด เพราะเห็นว่าเป็นวิธีใช้สอนทหารอเมริกันก่อนที่จะเข้าไปปฏิบัติการในต่างประเทศหลายแห่งด้วยกันเป็นผลสำเร็จ โครงการที่สอนในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองตั้งกล่าวมีชื่อว่า AFLTP (Armed Forces Language Training Program นั่นเอง) หลักใหญ่ ๆ ในการสอนแบบนี้ ได้มาจากหลักของนักภาษาศาสตร์กลุ่มโครงสร้าง ผู้เขียนเชื่อว่า ผู้ที่อยู่ในวงการการสอนภาษาต่างประเทศ คงเห็นพ้องต้องกันว่าในโครงการในครั้งนั้นมุ่งสอนให้ทหารอเมริกันมีความรู้และความชำนาญในการใช้ภาษาประจำชาติโพ้นทะเลดีพอที่จะใช้ได้อย่างถูกต้องโดยเฉพาะ จึงถือว่า AFLTP เป็นโครงการที่ได้รับความสำเร็จสูงส่งจริง ๆ เพราะผู้เรียนได้รับการกระตุ้นเต็มที่ แต่ละชั้นเรียนก็มีนักเรียนจำกัด ทั้งครู นักเรียนและบทเรียน ต่างก็ได้รับการคัดเลือกมาเป็นอย่างดีแล้ว และที่สำคัญก็คือ ให้มีเจ้าของภาษา (Informant) มาออกเสียงในภาษานั้น ๆ ให้ฟังโดยตรง จึงไม่เป็นของแปลกเลยที่ไม่ว่าจะนำเอาวิธีสอนวิธีใดมาใช้สอนย่อมประสบผลสำเร็จอันงดงามด้วยกันทั้งนั้น ผลสำเร็จดังกล่าวนี้พอจะเป็นเครื่องยืนยันอย่างหนึ่งได้ว่า นับตั้งแต่มีการวิจัยระหว่างวิธีการสอนแบบ Audio-Lingual Method และวิธีสอนแบบจารีตนิยมว่า วิธีใดจะเป็นวิธีสอนที่ดีที่สุดนั้นเป็นต้นมา ผลก็ยังไม่เป็นที่ปรากฏว่า วิธีสอนแบบจารีตนิยมนั้นมีประสิทธิภาพเหนือกว่าวิธีสอนแบบ Audio-Lingual Approach เลย

อย่างไรก็ตาม การสอนแบบ Aural-Oral ก็ยังมีข้อบกพร่องที่เห็นได้อย่างเด่นชัดประการหนึ่งก็คือ มักจะเน้นในรูปทางภาษาศาสตร์มากเกินไป ซึ่งมักจะปรากฏอยู่เสมอ ๆ ว่า เนื้อหาหรือกลวิธีสอนนั้นจะไม่สัมพันธ์กันกับภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันเลย ความจริงการท่องจำกระสวนภาษาแบบนกแก้วนกขุนทองนั้น ถือว่าเป็นการเรียนรู้ภาษาที่เรียนส่วนหนึ่งเช่นกัน แต่ก็มีได้ช่วยให้ผู้เรียนสร้างประโยคตามแบบกระสวนที่เคยท่องจำ ได้นั้นขึ้นมาใหม่เพื่อสื่อความหมายดังที่ตนปรารถนาได้ และยังมิช่วยให้ผู้เรียนดึงเอาความรู้จากบทเรียนที่เรียนมาแล้วมาใช้ในสถานการณ์ที่จำเป็นได้โดยอัตโนมัติ ดังมีเรื่องเล่ากันว่า มีอยู่ครั้งหนึ่งที่ผลผลิตของวิธีการสอนแบบ Audio-Lingual Method ท่านหนึ่งผิดหวังมากจากการไปเที่ยวฝรั่งเศส เพราะชาวฝรั่งเศส

นักเรียนของเราได้มีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษมากที่สุดแล้ว วิธีการสอนนั้นก็เป็วิธีสอนที่ควรเลือกมาใช้

จากทัศนทั้งสองประการที่กล่าวมาแล้วนั้นจะเห็นได้ว่าเน้นเฉพาะเรื่องรูปของภาษา แต่เพียงมุ่มเดียว องค์ประกอบที่มีส่วนสร้างให้ภาษามีลักษณะที่สมบูรณ์นั้นหาได้อยู่ที่รูปแต่เพียงอย่างเดียวไม่ หากแต่อาศัยองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดอีกอย่างหนึ่งคือเรื่อง หน้าที่ ของภาษา นั่นคือจะนำเอารูปที่มีลักษณะอันสลับซับซ้อนนั้นไปใช้ในความหมายแวดล้อมต่าง ๆ โดยวิธีใดบ้าง ผู้อ่านคงจำได้ว่า ภาษาเป็นสื่อความหมายที่มีความสำคัญที่สุด ดังนั้นหากเรากำหนดถึงเฉพาะเรื่องกฎเกณฑ์และสัญลักษณ์ต่าง ๆ แต่เพียงแนวเดียวแล้วการสื่อความหมายต่าง ๆ ย่อมไม่สัมฤทธิ์ผลแน่นอน วิธีสอนภาษาแทบทุกวิธีจะมีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้ง กับการอธิบายภาษาตามหลักของวิชาภาษาศาสตร์ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องเน้นถึงการเลือกเอาลักษณะต่าง ๆ ของภาษามาใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ กัน จะเห็นได้ว่าการสอนแบบไวยากรณ์-แปลกิติ หรือวิธีสอนแบบ Audio-Lingual Method กิติ ยังมีช่องให้คนโจมตีกันมากกว่าเป็นวิธีการที่มีลักษณะเด่นที่ยังไม่สมบูรณ์เลย เพราะขาดการเน้นในเรื่องของ หน้าที่ ของภาษา บางเสียงก็วิจารณ์ว่าวิธีสอนแบบ Audio-Lingual Method นี้ มุ่งสอนให้ผู้เรียนได้รู้เฉพาะเรื่องของรูปทาง Linguistics เพื่อที่จะนำไปใช้ในการสื่อความหมายได้แต่เพียงฝ่ายเดียวบ้าง และบางเสียงก็ว่าวิธีการสอนแบบนี้ อิงทฤษฎีทางภาษาศาสตร์แนวใหม่ ๆ อาทิเช่น ทฤษฎี Transformational บ้าง Tagmemic บ้างหรือ Stratificational บ้าง ซึ่งแนวคิดในทางไวยากรณ์ ๓ แนวดังกล่าวนี้ยังไม่อาจสรุปได้ว่าเป็นแนวคิดที่จะทำให้ผู้เรียนนำเอารูปที่จดจำได้เป็นอย่างดีแล้วมาใช้ในการสื่อความหมายกันได้

วิธีสอนที่เป็นผลผลิตของการมองภาษาในแง่ของการสื่อความหมายอาจกำหนดชื่อกว้าง ๆ ได้ว่า “วิธีสอนแบบสภาวะการณวิธี (Situational Method)” วิธีสอนแบบนี้ให้ความสำคัญกับรูป (Language Forms) ของภาษาน้อยมาก แต่จะเน้นเรื่องการเรียนรู้จักนำเอาภาษามาใช้ในวิถีชีวิตประจำวันเป็นส่วนใหญ่ เช่นในการกำหนดแบบเรียนที่จะใช้สอนในแต่ละระดับนั้นจะถือเอาแบบเรียนที่สื่อความหมายกันรู้เรื่องเป็นอันดับแรก ดังนั้นเราพอจะมองออกว่า วิธีสอนแบบสภาวะการณวิธี นี้จะเน้นการสร้างควมหมายให้สอดคล้องกับสภาพการณและสถานการณเรียน ผู้นิยมวิธีสอนแบบนี้คงมุ่งที่จะสร้างสถานการณในการเรียนรู้โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เช่นนำมาเรื่องวิกฤตกาลเกี่ยวกับการจราจรในกรุงเทพฯ ๖ หลังวันที่ ๑๔ มาเป็นสถานการณ ทั้งผู้เรียนและผู้สอนจำต้องแปรสภาพการณเป็นภาษาอังกฤษล้วน ๆ การเรียนรู้

ข้อนี้ก็ได้ผลเต็มเม็ดเต็มหน่วยหากเรียนกันเป็นภาษาไทย แต่หากเรียนกันเป็นภาษาอังกฤษแล้วผู้เขียนสงสัยว่าจะได้ผลไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย หรือในบางครั้งก็อาจเสียเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์ด้วย ทั้งนี้เพราะโอกาสในการใช้ภาษาอังกฤษของเรานั้นน้อยมาก ไม่แน่ว่าแก่นักเรียนมีแรงจูงใจที่จะแสดงออกเป็นภาษาอังกฤษมากนักน้อยเพียงใด ไม่แน่ว่าตามสถาบันต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องสอนภาษาอังกฤษแต่ละแห่งนั้นจะสามารถจัดชั้นเรียนให้เล็ก ๆ ที่ประกอบด้วยนักเรียนเพียงสิบคนได้หรือไม่และที่สำคัญที่สุดก็คือนักเรียนคงอดที่จะนำเอาระบบภาษาไทยไปถ่ายโยงในแบบภาษาอังกฤษไม่ได้แน่นอน

การสอนภาษาต่างประเทศที่ดำเนินไปตามหลักของวิธีสอนแบบสภาวะการ ก็คือ นำเอาวิธีสอนแบบ Direct Method มาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เป็นอยู่นั้นเอง วิธีสอนแบบนี้มีข้อบกพร่อง ๒ ประการ ประการแรกทำให้ผู้เริ่มเรียนจำรูปของภาษาที่เรียนอย่างสับสนที่สุด เพราะมิได้นำเอาหลักความจริงที่ได้จากการศึกษาของนักภาษาศาสตร์มาใช้ให้เป็นประโยชน์เลย ถือว่าโครงสร้างของภาษาที่เรียนแต่ละหน่วยมีความสำคัญเท่า ๆ กัน ดังนั้นจึงอุทิศเวลาในการสอนโครงสร้างภาษาแต่ละส่วนเท่า ๆ กัน ทำให้ครูเข้าใจผิด ๆ ไปว่า โครงสร้างทางเสียงย่อมเรียนได้ง่ายกว่าโครงสร้างในทางไวยากรณ์เป็นต้น จึงใคร่สรุปว่าจุดอ่อนของวิธีการสอนแบบนี้อยู่ที่การที่ไม่นำพาต่อการลำดับเนื้อหาอย่างง่ายของบทเรียน ไม่สนใจว่าบทเรียนที่จะสอนนั้นจะเริ่มตั้งแต่จุดไหน จะเริ่มจากจุดที่เป็นปัญหาก่อน หรือจะเริ่มจากจุดที่คล้ายคลึงกันของทั้งสองภาษาก่อน ผู้เขียนเห็นว่าการเพิกเฉย ไม่แสวงหาผลประโยชน์จากข้อมูลที่ค้นพบจากการศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์ภาษาต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์บทเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละระดับนั้น เป็นมูลเหตุของความสูญเปล่าในทางการศึกษาอย่างยิ่ง เพราะผลสำเร็จในการสอนภาษาอังกฤษที่เห็นได้จากอดีตที่ผ่านมานั้นมีแนวโน้มเอียงไปในรูปที่ว่า นักเรียนได้รับความรู้ลุ่ม ๆ ลอน ๆ และค่อนข้างจะสับสน ขณะเดียวกันก็จะพบได้ว่า จะมีความคับข้องใจหยั่งรากลึกลงไป ไหล่สุกรอกของความรู้สึกรู้สึกของผู้เรียนได้ทุกขณะ อย่าลืมนึกว่าสถานการณ์และสภาพการณ์ของการเรียนและการสอนที่เป็นจริงที่สุดนั่นคือ ห้องเรียน ดังนั้นการที่จะสอนโดยใช้วิธีสอนแบบสภาวะการวิธีดังกล่าวให้ประสพผลสำเร็จอย่างจริงจังแล้วคงต้องทุ่มเวลามากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันหลายเท่าทีเดียว

ก่อนที่จะจบบทความนี้ผู้เขียนใคร่ขอเน้นอีกครั้งว่าวิธีสอนแบบสภาวะการวิธี (Structural-Situational Method) นี้คงเป็นวิธีหนึ่งที่พอจะนำมาใช้เพื่อยกระดับมาตรฐานการสอน

เลือก
ภาษา
แต่เพียง
นั่นคือ
ผู้อ่าน
สาระเรื่อง
มีฤทธิ์ผล
หลักของ
ภาษาใช้ให้
คือวิธีสอน
ขณะเด่น
สารณ์ว่าวิธี
Linguistics
สอนแบบนี้
Tagmemic
สรุปได้ว่า
ยกกันได้
กำหนดชื่อ
บนี้ให้ความ
ภาษามาใช้
ระดับนั้นจะ
วิธีสอนแบบ
การณ์เรียน
ให้มากที่สุด
วันที่ ๑๔ มา
การเรียนรู้

ภาษาต่างประเทศในเมืองไทยได้เป็นอย่างดีทีเดียว เพราะหากนักเรียนสื่อความหมายเป็นภาษาที่เรียนได้ดีเมื่อเริ่มเรียนแล้ว ผู้เขียนคิดว่ามีแนวทางที่จะกระตุ้นให้นักเรียนเรียนภาษา (อังกฤษ) ในขั้นสูงต่อไปอย่างได้ผลแน่นอน การกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนภาษาต่างประเทศนั้นส่วนมาก ผู้สอนมักจะแทรกกิจกรรมบางอย่างขณะเรียนบทเรียนในแต่ละบท เช่น การแสดงละคร การเล่นเกม การร้องเพลง และอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาของแต่ละตอนในบทเรียนนั้น ๆ เป็นที่คาดได้ว่าวิธีสอนดังกล่าวนี้จะทำให้นักเรียนสนุกสนานตื่นเต้นตลอดเวลา ตรงข้ามกับการสอนแบบให้นักเรียนเรียนและจำโครงสร้างประโยคต่าง ๆ อย่างซ้ำซากตลอดชั่วโมงเรียนภาษาต่างประเทศนั้นรังแต่จะทำให้ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายและท้อถอยลงทุกขณะ

กล่าวโดยสรุปแล้ว การที่ครูสอนภาษาต่างประเทศคนใดก็ตามที่ย่อมเป็นทาสของแนวคิดเกี่ยวกับการสอนเพียงแนวเดียว ก็ยากที่จะทำให้การสอนภาษาต่างประเทศเป็นผลสำเร็จได้ เพราะเหตุว่าไม่ว่าภาษาใดก็ตาม ที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันนี้ย่อมต้องมีลักษณะที่เหมือนกันอยู่ ๓ ประการเสมอ จะขาดลักษณะใดลักษณะหนึ่งไปไม่ได้ นั่นคือจะต้องเป็นสิ่งที่ดำเนินไปตามกฎเกณฑ์ที่แตกต่างกันไป ภาษาจะต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งที่ชี้ให้เห็นว่าเป็นเรื่องของกิจนิสัยและเป็นรูปพฤติกรรมเอนกประสงค์เพื่อใช้ในการสื่อความหมายของมนุษย์ จึงสมควรที่จะยืนยันได้ว่า หากเรายึดหลักดังกล่าวในการกำหนดวิธีสอนภาษาอังกฤษให้ได้ผลในเมืองไทยวิธีหนึ่งแล้ว ผู้เขียนใคร่เสนอว่าไม่มีวิธีสอนวิธีใดที่จะดีและเหมาะสมเหมือนวิธีสอนแบบสภาพการณ์วิธี (Structural-Situational Method) เพราะวิธีสอนแบบนี้จะเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกระดับได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษอย่างกว้างขวางและได้ผลดีที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่านักเรียนมีโอกาสได้ฝึกโครงสร้างของภาษาอังกฤษซ้ำแล้วซ้ำอีกในแต่ละสภาพการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งหากนักเรียนสามารถแสดงความรู้สึกโดยใช้ภาษาอังกฤษออกมาได้อย่างคล่องแคล่วและอัตโนมัติแล้ว ก็เป็นที่เชื่อแน่ว่าในการที่จะนำเอาความรู้จากห้องเรียนไปใช้ในสภาพการณ์ทั้งที่เป็นจริงและสมมติในชีวิตจริงได้อย่างไม่ต้องสงสัย

References

1. RELC Journal, A Journal of English Language Teaching in Southeast Asia. Vol 1, No. 2 ; Dec. 1970.
2. Fries, Charles C. 1945. *Teaching and Learning English as a Foreign Language.* The University of Michigan Press.